

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

MP313K Úvod do studia veřejné správy

**10. přednáška 7. 12. 2017
JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.**

Osnova přednášky a její cíl:

- **Veřejná správa z pohledu dotčených osob** (participace na veřejné správě, kontrola veřejné správy; ochrana subjektivních práv ve veřejné správě; vnímání a hodnocení veřejné správy). **Dozor, kontrola a správní trestání.**
- **Cíl:** cílem této přednášky je představit možnosti ochrany subjektivních práv v souvislosti s realizací činnosti veřejné správy, jakož i vnímání a hodnocení veřejné správy. Kromě toho se zaměří na specifické činnosti jako je dozor či kontrola, spojené se správním trestáním.

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- Veřejná správa je **uskutečňována vůči FO a PO**
- FO a PO jsou v **mocensky podřazeném postavení**, je vůči nim aplikována **veřejná moc**
- byť FO a PO jsou **adresáty (činnosti) veřejné správy**, nejsou „poddaní“, nýbrž mají vůči veřejné správě řadu **práv a možností ochrany** (typicky **opravné prostředky**) jejich subjektivních práv, jsou-li činností veřejné správy (negativně) zasaženy
- Jak na veřejné správě **participovat** a jak se proti ní **bránit**

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- **Veřejná správa jako státní správa a samospráva**
 - FO a PO jako se mohou na veřejné správě **participovat**:
- A) Participace na místní (lokální, územní, obecní) (samo)správě, regionální (krajské), zájmové/profesní (samo)správě**
1. Právo **volit a být volen do** zastupitelstev obcí, krajů či samosprávných orgánů v případě zájmové/profesní samosprávy a působit v jejich orgánech
 2. **Práva občanů obce** (§ 16 a 17 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích) **práva občanů kraje** (§ 12 a 13 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích)
 3. Právo **hlasovat v místním referendu** (zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu; **krajské referendum** (zákon č. 118/2010 Sb.)
 4. Podílet se na výkonu veřejné správy **jako úředník ÚSC** (zákon č. 312/2002 Sb.)

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

B) Participace na **státní správě**

- **státní zaměstnanci** - zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě,
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků **bezpečnostních sborů**,
- zákon č. 221/1999 Sb., o **vojácích z povolání**

(x zákony upravující specifické požadavky na veřejnoprávní profese)

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- FO a PO jako se mohou na **veřejné správě** **participovat (obecné či univerzální prostředky)**:
 1. Právo podávat veřejné správě **podněty** (k zahájení řízení; § 42 správního řádu č. 500/2004 Sb., nutnost je přijímat a prověřovat)
 2. Právo podávat **stížnosti** (obecně § 175 správního řádu č. 500/2004 Sb.) nevhodné chování nebo nesprávný úřední postup, event. stížnosti specifické podle zvláštních zákonů
 3. Právo podávat **petice** k veřejné správě (zákon č. 85/1990 Sb.)
 4. **Právo na informace** (z. č. 106/1999 Sb. a 123/1998 Sb.)

Kontrola veřejné správy

- A) Správní kontrola** – veřejná správa **kontroluje FO a PO**, ale také **sebe samu**, součástí veřejné správy je také kontrola
- subjektem a objektem kontroly je veřejná správa
 - **Kdo a v čem:** NKÚ (hospodaření), veřejné zakázky (ÚOHS), zastupitelské sbory a jejich orgány (kontrolní výbor), nadřízené orgány v rámci opravných a dozorčích prostředků (zákonnost a veřejný zájem)
 - **kontrola státní správy a kontrola samosprávy** (role ústředních orgánů, MV odbor dozoru a kontroly veřejné správy)
 - x **DOZOR:** veřejná správa kontroluje jiné – FO a PO – dozorové a inspekční orgány
 - **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád,**

Kontrola veřejné správy

- **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád**
- Úkony předcházející kontrole
- Průběh kontroly – **pověření ke kontrole, zahájení kontroly, P/Po** kontrolovaného a kontrolujícího
- **Protokol o kontrole** – kontrolní zjištění; **námítky** do 15 dnů;
- Podklady lze využít pro **navazující sankční (tj. přestupkové) řízení**, které vede týž/jiný správní orgán

Kontrola veřejné správy

B) Kontrola veřejné správy zvenčí (veřejná správa je kontrolována)

Proč? – realizuje veřejnou moc, má majetek, finanční zdroje, hospodaří s nimi, ...

- **VOP** (zákon č. 329/1999 Sb.)
- **Parlament** (moc zákonodárná)
- **Soudy** (moc soudní)
- **FO a PO** – petice, stížnosti, informace, ...

Správní trestání

- Realizace trestního oprávnění v podmínkách a potřebách veřejné správy (= trestají správní orgány)
- VS **stanoví pravidla** chování (OZV či prováděcí předpisy)
- VS **kontroluje** dodržování pravidel (realizace kontroly, inspekční orgány) – „*kdo kontroluje, také trestá*“; nebo „*jeden kontroluje a druhý/jiný trestá*“
- VS **sankcionuje**, kde jsou pravidla porušena
- Projev **správněprávní odpovědnosti** – odpovědnosti za **správní delikty** v oblasti veřejné správy; retrospektivní pojetí (ex post)

Správní trestání

- **SPRÁVNÍ DELIKT** („protiprávní jednání odpovědné fyzické nebo právnické osoby, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, které je postižitelné správním orgánem v rámci výkonu veřejné správy“)
- **VS** projednává a trestá správní delikty
- 1. **Přestupky** (pojmenované a výslovně označené) § 5 zákona č. 250/2016 Sb.
- 2. **Tzv. jiné správní delikty** (než přestupky)
 - a) **Disciplinární (kázeňské, kárné) delikty**
 - b) **Pořádkové delikty**

Správní trestání

- **1. 7. 2017**
- **Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich**
- **Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích**
- **Zákon č. 183/2017 Sb. - změnový zákon (28. 6. 2017) – dalších +/- 250 zákonů**

Správní trestání

- § 5 zákona č. 250/2016 Sb.

Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.

- **Odpovědnost FO**
- **Odpovědnost podnikající FO**
- **Odpovědnost PO (tj. i státu a ÚSC)**

Správní trestání

- Velmi **rozsáhlá oblast** (hypertrofie správního trestání)
- dopravní přestupky (chodců, řidičů, cyklistů, ...), disciplinární přestupky studentů VŠ, přestupky podnikatelů (ČOI, SZPI, ČIŽP), přestupky v oblasti hospodářské soutěže, přestupky fyzických (nepodnikajících osob) – majetek (krádež do 5.000 Kč), občanské soužití, veřejný pořádek,
- Vyřešení:
 - a) **Odložení věci**
 - b) **Rozhodnutí** o vině a uložení **správního trestu** x **zastavení řízení**

Ochrana práv ve veřejné správě

- Ochrana práva **objektivního veřejnou správou** – **zásada zákonnosti** (§ 2 odst. 1 správního řádu č. 500/2004 Sb.), veřejná správa neporušuje zákony – preventivní působení
- **Ochrana práva subjektivního** – možnost uplatnit opravné a nápravné prostředky vůči výsledkům činnosti (ale i nečinnosti) veřejné správy
- Subjektivní právo: možnost/povinnost chovat se určitým způsobem, zaručeno právem objektivním a vyplývá z něj
- Ochrana práv **při procesním postupu** (v průběhu) a proti **výsledku (formě)** – následně
- **Rozličné agendy a rozličné nástroje ochrany**

Ochrana práv dotčených veřejnou správou

- **Čl. 36 odst. 1 a 2 LZPS**, čl. 6 odst. 1 EÚLP, ... tzv. soft law Rady Evropy,
- Subjektivní práva chrání soudy – soudní kontrola/ochrana veřejné správy
- Nutnost předchozího marného vyčerpání prostředků ochrany ve veřejné správě
- **Věc se z úrovně veřejné správy (a z moci výkonné) přesouvá na moc soudní a soudy (ne správní orgány), podle povahy dotčeného subjektivního práva:**
 - a) Ústavní soud
 - b) Civilní soudnictví (část V. zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř.)
 - c) Správní soudnictví (zákon č. 150/2002 Sb., s. ř. s.)

Činnost veřejné správy

1. Správní akt

- a) **Normativní** správní akt (právní předpis) a vnitřní předpisy (služební předpisy, vnitřní instrukce)
- b) **Individuální** správní akt (*rozhodnutí*) a jiné správní akty/úkony (*osvědčení, sdělení, vyjádření, posudky*)
- c) **Smíšené** správní akty – *opatření obecné povahy* (plány)

2. Faktické úkony a bezprostřední zásahy/zákroky

3. Veřejnoprávní smlouvy

Ochrana subjektivních práv

- **Normativní správní akt**

- a) **Vnitřní předpis, služební předpis** - § 101e soudního řádu správního č. 150/2002 Sb.
- b) **Právní předpis vydaný veřejnou správou** – čl. 95 Ústavy a ústavní soudnictví (zákon č. 182/1993 Sb.), v případě předpisů obcí a krajů postup podle zákona o obcích/krajích

Ochrana subjektivních práv

■ Individuální správní akt

A) Rozhodnutí

- Práva v průběhu řízení o vydání rozhodnutí – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád – návrhy, námitky, vyjádření,
- **Řádné opravné prostředky** (odvolání, rozklad, odpor, námitky), **mimořádné opravné prostředky** (obnova řízení), **dozorčí prostředky** (přezkumné řízení)
- **Soudní ochrana: žaloba proti rozhodnutí**

B) Tzv. jiné úkony

Ochrana subjektivních práv

- **Smíšený správní akt – opatření obecné povahy**
- Uplatnění **námitek/připomínek** v průběhu tvorby vydání
- **Nemožnost uplatnění opravných prostředků**
- **Soudní přezkum ve správním soudnictví**

Ochrana subjektivních práv

2. Faktické úkony a bezprostřední zásahy

- Faktické úkony
- Tzv. **zásahová žaloba ve správním soudnictví**

3. Veřejnoprávní smlouvy

Hodnocení veřejné správy

- Stanovení **kritérií hodnocení a subjektu hodnocení**, tj. co a kdo hodnotí
- Kritéria: efektivnost, hospodárnost, úspornost, účelnost, „úspěšnost“, ...
- Návaznost na kontrolu

Prameny ke studiu (opakování):

- Skulová, S. a kol. Prostředky ochrany subjektivních práv ve veřejné správě – jejich systém a efektivnost. C. H. Beck, 2017, zejm. s. 9 – 17, 89 - 114
- Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 7. vydání, 2007, s. 323 – 368
- Hendrych, D. Správní věda, 3. vydání, C.H.Beck, 2009, s. 77 – 87, 179 - 195
- Sládeček, V. Obecné správní právo, 3. vydání, WoltersKluwer, 2012, s. 365 – 461
- Skulová, S. a kol. Základy správní vědy. Brno: MU, 2014, s. 165 - 183